

FOKUSOMRÅDE MOBILITET OCH TRANSPORTER, UMEÅ KLIMATFÄRDPLAN

Resultat från diskussioner på partnerskapsdag den 4 juni 2024 och möte i strategisk grupp den 16 maj 2024.

Syfte med övningen:

Utifrån beskrivningen av fokusområdet, utmaningen och de aktiviteter som redan görs, *identifiera vad vi behöver göra mindre av, mer av eller förändra?*

BAKGRUND Fokusområde Mobilitet och transport

Transporter står för ungefär hälften av alla utsläpp i kommunen, dit räknas allt från **persontransporter** till **godstransporter** och **inrikes och utrikesflyg**.

Av dessa står **persontransporter** för ca 20 procent av utsläppen och är därmed en av de absolut största utmaningarna inom Umeås klimatomställning. När det gäller persontransporter måste gång, cykling och användning av kollektivtrafik öka och fossildrivna bilar måste bytas ut mot exempelvis elbilar.

Inom Mobilitet och transport ingår 5 klimatutmaningar:

- Underlätta för lokalt hållbart resande
- Skifta till hållbar personbilsflotta
- Skapa resepolicy för färre och mer hållbara tjänsteresor
- Välj hållbar godstransport
- Skifta till hållbar lastbilsflotta samt energieffektivisera lastbilstransporter

Inom fokusområdet genomför våra partners massor av olika aktiviteter. *Exempelaktiviteter från uppföljningsenkät, möte i strategisk grupp, intromöten:*

- Cykel: Bygg cykelparkeringshus, inför cykelförmån och tjänstecyklar gärna el
- Bil: Minska antal parkeringsplatser på arbetsplatsen, mer laddinfra för anställda, inga eller andra typer av tjänstebilar, ha bilpool i stället för egna bilar
- Resepolicy: skapa resepolicy, lär av HAR-projekt (hållbara arbetsresor) och alla partners. IDÉER: skapa en Umeå-version av resepolicy för alla partners, anordna en konferens för att öka användningen av biobränsle när flyg används
- Kravställan på godstransporter: krav i upphandling (idé om Umeå-version), redovisning och uppföljning från leverantör
- Investeringar: lastterminaler och laddinfra för tunga trp och sjöfart, el-arbetsmaskiner, ellastbilar
- Leveranser: leveransslingor, levererar färre ggr per vecka
- IDÉ: Samla stora arbetsgivare och gör gemensamma insatser för anställda

Steg 1: Titta på helheten och aktiviteterna som genomförs inom området och resonera kring om vi gör rätt saker.

Vad behöver vi mindre av?

- Ensidiga debatter om ex. biobränsle för flyg, det måste inte vara perfekt från början
- Silos mellan verksamheter och teman och individuellt arbete
- Parkeringsplatser för bilar
- Diffusa mål på inom godsområdet

Vad behöver vi mer av?

- En flora av hållbara drivmedel och en ökad efterfrågan på dessa
- Fördjupade diskussioner om gods- och transportflöden
- Diskutera med verksamheter m.fl. i stadsdelen där verksamheten finns – ger bättre samarbete och synergier
- Förbättring på cykelvägar: plogning, belysning
- Kollektivtrafik: jobba nära kollektivtrafiken för bättre busstider för skiftarbete
- Sno och glo – plocka russin från andra
- Upphandling: ställa krav, öka efterfrågan på hållbara godstransporter inkl. krav på bilindustrin, hela kedjan: entreprenör, leverantör, konsult, uppföljning av ställda krav
- Nya affärsmodeller: leasa maskiner, fundera över leveranstider (kan minska antal fordon – ger resurser till el-fordon)
- Prata med godsbranschen: RFI Request for information och hearings

Vad behöver vi göra annorlunda?

- Lokala utsläpp börjar med inköpsfrågor, men det påverkas av beslut från huvudkontor, ex. för Volvo
- Verksamheter erbjuder resor till och från arbetet med egen buss, erbjuda cykelförmån
- På arbetsplatsen: klimatutmaningar att cykla mer, involvera arbetslagen
- Gemensamma best practice, nyttja gruppptryck
- Höja lägstanivån
- Ta betalt för vad saker kostar, ex. betala spotpris för el i stället för fast – driver förändring av affärsmodeller
- Umeåversion av krav för hållbara godstransporter – plan för krav fram till 2030 (2025 ställer vi det här kravet, 2026 det här osv.)

Steg 2: Välj ut aktiviteter som ni anser högst prioriterade att genomföra för att accelerera Umeås omställning.

GODS

- Samordna godstransporter: titta på olika områden i Umeå, ta reda på vilka transporter och potential för samordning som finns, fördjupa diskussionen tillsammans, leveranseffektivitet viktigt ämne
- Öka kunskap om drivmedel och upphandling: kan mer hållbara transporter ge högre poäng i upphandlingar, leverantörsuppföljningar behövs mer av.
- Kravställande på transporttjänster: ta fram en tydlig roadmap för vad som gäller för godstransporter i Umeå (med stöd i Clean Vehicle Directive), att ta med i upphandlingar
- Kommunikation och diskussioner: kommunicera det som görs bra, win-win koncept – diskussioner om idéer och motstånd för att komma framåt

PERSONTRANSPORTER

- Kollektivtrafik till industriområden: koordinerat till skiftarbeten osv.
- Färre parkeringsplatser: då kan behövas resepolicy för avstånd till arbetsplatsen, uppvärmda cykelhus, verksamheten ger alternativ till andra reseslag, slingbuss för att hämta upp anställda.
- Arbete med beteendeförändringar: klimatutmaning på arbetsplatsen, erbjuda cykelförmån
- Ta fram mall för resepolicy och riktlinjer: ta fram en organisationsneutral Umeå-resepolicy = "Så vill vi resa i Umeå".

FOKUSOMRÅDE ENERGI OCH BYGGD MILJÖ, UMEÅ KLIMATFÄRDPLAN

Resultat från diskussioner på partnerskapsdag den 4 juni 2024.

Syfte med övningen:

Utifrån beskrivningen av fokusområdet, utmaningen och de aktiviteter som redan görs, *identifiera vad vi behöver göra mindre av, mer av eller förändra?*

BAKGRUND Fokusområde Energi och byggd miljö

Energi som el och fjärrvärme genererar utsläpp motsvarande en femtedel av Umeås territoriella utsläpp. Därför är energieffektivisering kombinerad med förbättrad produktion av energi viktiga åtgärder för omställningen.

Hur vi planerar och bygger har också stor påverkan på våra klimatutsläpp. Inom byggsektorn genereras utsläpp från byggmaterial, transporter, arbetsmaskiner för exempelvis grundläggning och schaktning samt energianvändning. För Umeå som en växande stad och kommun är detta därför ett extra viktigt område.

Inom Energi och byggd miljö ingår 7 klimatutmaningar:

- Bygg i klimatsmarta material
- Bygg bostäder och lokaler som lågenergihus
- Skifta till hållbara arbetsmaskiner
- Energieffektivisera lokaler och bostäder
- Effektivisera lokalanvändning
- Välj hållbar uppvärmning
- Producera och konsumera mer hållbar energi

Inom fokusområdet genomför våra partners massor av olika aktiviteter. Exempelaktiviteter från uppföljningsenkät, möte i strategisk grupp, intromöten:

- Kravställan på inköp av material: samarbete med leverantör
- Certifieringar: satsning på ex. Miljöbyggnad Guld
- Användning av olika klimatsmarta material: trä, betong, Woodtube
- Investeringar: eltruck, elkranbil, betongpump
- Elkapacitet: säkra framtida elkapacitet
- Energieffektivisering: fläktar, tätning, driftstider, belysning, svetsanläggning, belysning
- Beteende för minskad energianvändning: intern grupp i företaget, kampanjer för anställda, kartläggning av energianvändningen, byta till lokaler med mindre energianvändning
- Produktion och konsumtion: installera egna solceller, laddinfra för tunga transporter, köp av vind- och vattenkraftsenergi, ändrade/utbytta processer och maskiner i verksamheten
- Uppvärmning: installation av olika typer av anläggningar (jordvärme, värmepump osv.), energiåtervinning från processer, köp av förnybar fjärrvärme
- Lokalanvändning: samlokalisering, kartläggning av lokalanvändning, erbjuda egna lokaler till kunder att använda

Steg 1: Titta på helheten och aktiviteterna som genomförs inom området och resonera kring om vi gör rätt saker.

Vad behöver vi mindre av?

- Göra mindre av det vi alltid har gjort
- Utvärdera lägsta pris

Vad behöver vi mer av?

- Våga tänka nytt, ställa mer krav och följa upp
- Klimatnyttokvoter
- Gemensamma synsätt på krav och uppställning
- Mer tid på planering -> beteendeförändring -> kan man bygga för att möjliggöra återvinning i framtiden.
- Bygga mer generiska lösningar för att kunna anpassa
- Återbruka stomme
- Börja tidigt i processen med ex. hur finansiering ser ut

Vad behöver vi göra annorlunda?

- Systemet behöver vara riggat rätt, ex. vi behöver få till bättre att handla återbrukat material
- Det vi bygger idag ska återbrukas i framtiden, producentansvar
- Entreprenadsformen, kan vi göra den annorlunda?
- Upphandlingsmodeller
- Andra parametrar för uppföljning/upphandling byggnader
- Hur finansiera fastigheter utanför större städer?
- 90 000 nya bostäder utan att bygga nytt i Gbg, hitta nyttorna

Steg 2: Välj ut tre aktiviteter som ni anser högst prioriterade att genomföra för att accelerera Umeås omställning.

- Omdefiniera utmaningen om att bygga nytt: skapa bostäder utan att bygga nytt, återbruk – var ska allt förvaras?
- Ställa krav som ger effekt i tidiga skeden i upphandling: dialog och samverkan, beställarkompetens
- 4-stegsprincipen för lokalbehov: UmU Umeå universitet vill använda den, steg 1 är en kartläggning i Umeå, vilka nyttor finns?

FOKUSOMRÅDE KONSUMTION OCH CIRKULÄR EKONOMI, UMEÅ KLIMATFÄRDPLAN

Resultat från diskussioner på partnerskapsdag den 4 juni 2024.

Syfte med övningen:

Utifrån beskrivningen av fokusområdet, utmaningen och de aktiviteter som redan görs, *identifiera vad vi behöver göra mindre av, mer av eller förändra?*

BAKGRUND Fokusområde Konsumtion och cirkulär ekonomi

Nuvarande konsumtionsmönster i Umeå är inte hållbara och bidrar till höga klimatutsläpp – lokalt i Umeå och i andra delar av världen där varorna produceras. Därför måste konsumtionsmönstren förändras så att de i stället bidrar till minskade klimatutsläpp.

Det handlar bland annat om att få en mer effektiv och cirkulär användning av olika typer av resurser, med särskilt fokus på plast, att utmana ägande som norm och i stället använda delningstjänster och att investera fossilfritt och hållbart.

Inom Konsumtion och cirkulär ingår 4 klimatutmaningar:

- Minska klimatpåverkan från resursanvändning
- Använd mindre och mer hållbar plast
- Använd och utveckla delningstjänster inom mobilitet och service
- Skifta till fossilfria finansiella investeringar och kapitalplaceringar

Inom fokusområdet genomför våra partners massor av olika aktiviteter. Exempelaktiviteter från uppföljningsenkät, möte i strategisk grupp, intromöten:

- Återbruk: ABC-initiativet för återbruk av byggmaterial, återbruk av specifika material som virke och golv
- Möbler: digitalisering av möbler för enklare för återbruk, sälja verksamhetens gamla möbler till allmänhet
- Minska vattenförbrukning
- Avfall: förbättrad generell sortering hos företagen, plockanalys och sorteringsanläggning
- Inköp och förbrukning: köpa in begagnade datorer, skapa rutin för förbrukningsvaror, ställa krav på mindre plast, inköp av fossilfria processmaskiner
- Minska användning av plast, annan plast: byta ut plastband mot spännband, byta ut konventionell plast till andra material
- Delning: affärsutveckling för nya tjänster och produkter inom delning, samlastning/-åkning vid leveranser, maskinuthyrning
- Investeringar och kapitalplaceringar: byta till fossilfria investeringar och kapitalplaceringar, mäta kapitalförvaltnings CO2-avtryck, jobba med gröna obligationer, rådgivning

Steg 1: Titta på helheten och aktiviteterna som genomförs inom området och resonera kring om vi gör rätt saker.

Vad behöver vi mer av?

- Våga ta första steget, första projekten med nya metoder. Våga ta risken! Då kommer också lärdomarna på köpet.
- Kravställen vad gäller resursanvändning och resursflöden: data, rapporter, uppföljning
- Planering i tidigt skede: vad är demonterbart, återbrukbart, vilken är livslängden
- Impact med finansiella instrument

Vad behöver vi göra annorlunda?

- Branschstandard för placeringspolicy

Steg 2: Välj ut tre aktiviteter som ni anser högst prioriterade att genomföra för att accelerera Umeås omställning.

- Kravställen i upphandling: ex. återvinningsbar plast, tänka cirkulärt framåt, placeringspolicy, resursanvändning, plastinköp och användning, delningstjänster
- Ta första projekten inom nya områden och arbetssätt– riska, våga: då kommer lärdomarna för upcycling m.m., ger konkurrensfördelar. Målet är att få in mer mod i systemet för att skapa förutsättningar för riskminimering – risker som aktörer till exempel ser i att bryta mot traditionellt byggande, kickbacks.
- Kunskapsdelning, samarbete: komma framåt snabbare! Kommunicera mera, samordna ex. kampanjer mellan Umeå energi och Vakin

FOKUSOMRÅDE MAT OCH JORDBRUK, UMEÅ KLIMATFÄRDPLAN

Resultat från diskussioner på partnerskapsdag den 4 juni 2024

Syfte med övningen:

Utifrån beskrivningen av fokusområdet, utmaningen och de aktiviteter som redan görs, *identifiera vad vi behöver göra mindre av, mer av eller förändra?*

BAKGRUND Fokusområde Mat och jordbruk

Produktion och konsumtion av livsmedel bidrar till klimatutsläppen lokalt som globalt: dels orsakar produktionen av vissa livsmedel stora utsläpp, dels slängs en stor del av våra livsmedel helt i onödan. Därför måste vi arbeta med både produktion och konsumtion av livsmedel för att bidra till klimatomställningen.

Det handlar bland annat om att övergå till konsumtion av livsmedel med låg klimatpåverkan, att minska matsvinnet och att använda mindre, mer hållbar gödsel.

Inom Mat och Jordbruk ingår 3 klimatutmaningar:

- Konsumera större andel klimatsmart mat
- Minska matsvinn
- Använd mindre och mer hållbar gödsel

Inom fokusområdet genomför våra partners massor av olika aktiviteter. *Exempelaktiviteter från uppföljningsenkät, möte i strategisk grupp, intromöten:*

- Inköp, rutiner: val av vegetarisk och/eller klimatsmart mat vid möten, inköp av lokalproducerad och ekologisk mat, rutin för inköp av livsmedel
- Visa klimatavtryck: på rätter i restaurang, på grossistprodukter
- Matsvinn: erbjuda rester till medarbetare, mätning
- Användning av kompost i stället för konventionell gödsel

Steg 1: Titta på helheten och aktiviteterna som genomförs inom området och resonera kring om vi gör rätt saker.

Vad behöver vi mindre av?

- Plastlock och förpackningar till matlådor
- Blockchain mat, ex. lax från Norge som rensas i Kina
- Förbud, i stället ska vi vara klimatsmartare

Vad behöver vi mer av?

- Återvinning av matsvinn från matbutiker
- Användning av lokala råvaror som kulturbärare vid konferenser
- Användning av svensk frukt i fruktkorgar
- Klimatsmarta konferenser – paketera
- Locka klimatsmarta resenärer
- Ha koll på matresan, ex. med blockchain mat

Vad behöver vi göra annorlunda?

- Jobba mot fördomar om att odla ekologisk – mer kostbart
- Bättre regelverk kring inköp av miljömärkta produkter, kravmärkt vin
- Samordning av leveranser till personalrestauranger
- Sopsortering på allmän plats av lunchlådor

Steg 2: Välj ut tre aktiviteter som ni anser högst prioriterade att genomföra för att accelerera Umeås omställning.

- Samordning av matleveranser till Umeås arbetsplatser:
- Bättre och mer lättillgänglig sopsortering i Umeås parker:
- Utmana varandra inom färdplanen att äta mer vegetariskt samt klimatsmart mat på företaget/i organisationen:

FOKUSOMRÅDE KOMPLETTERANDE KLIMATUTMANINGAR, UMEÅ KLIMATFÄRDPLAN

Resultat från diskussioner på partnerskapsdag den 4 juni 2024.

Syfte med övningen:

Utifrån beskrivningen av fokusområdet, utmaningen och de aktiviteter som redan görs, *identifiera vad vi behöver göra mindre av, mer av eller förändra?*

BAKGRUND Fokusområde Kompletterande klimatutmaningar

Här avses åtgärder som kompletterar – och alltså inte ersätter – mer direkta åtgärder för minskning av klimatutsläpp. Trots en mindre direkt påverkan på organisationernas egna utsläpp är de ändå viktiga pusselbitar i Umeås klimatomställning som helhet.

Inom Kompletterande klimatutmaningar ingår 2 klimatutmaningar:

- Skydda och stärk lokala ekosystemtjänster
- Utbilda och engagera i klimat- och hållbarhetsfrågor

Inom fokusområdet genomför våra partners massor av olika aktiviteter. *Exempelaktiviteter från uppföljningsenkät, möte i strategisk grupp, intromöten:*

- Skydda och stärk lokala ekosystemtjänster: ingår som viktig del av entreprenad, sätta upp fler holkar för fåglar och fladdermöss, bevara ängsytor
- Utbilda, utveckla information: vidareutbildning i naturhänsyn för specifika medarbetare, utbildning i beräkningar av biologisk mångfald på ytor, utbildning av studenter på universitet, utbilda samtliga eller delar av de anställda (korta, långa utbildningar, event), utvecklad information till styrelse och kunder
- Medverkan, samarbete: egna arrangemang av och medverkan i konferenser och andras utbildningar, tydliga samarbeten med kunder, inspirera andra kontor inom koncern, engagera sig i olika samarbetsprojekt och nätverk
- IDÉ: Klimattävling inom Umeå klimatfärdplan – låt partners tävla mot varandra om ex. minskade arbetsresor med bil, prisutdelning vid klimattoppmöte.

Steg 1: Titta på helheten och aktiviteterna som genomförs inom området och resonera kring om vi gör rätt saker.

Vad behöver vi mer av?

- Utbildning omkring att IT har stor klimatpåverkan, behövs ökad förståelse om detta
- Återtag av IT-produkter, göra bedömning och återbruka om möjligt, säkerställa ett andra liv – tävling inom detta område!